

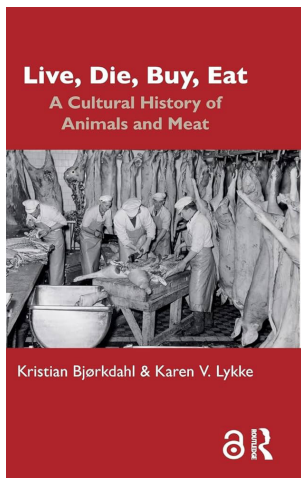

О ИДЕЈАМА И КЊИГАМА ON IDEAS AND BOOKS

Др Милан Радовановић, историчар
Београд

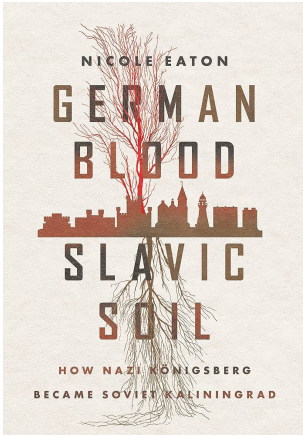
Друштвена историја у фокусу XLV

Bjørkdahl, Kristian; Lykke, Karen, *Live, die, buy, eat: a cultural history of animals and meat*, Routledge, New York 2023, 305.

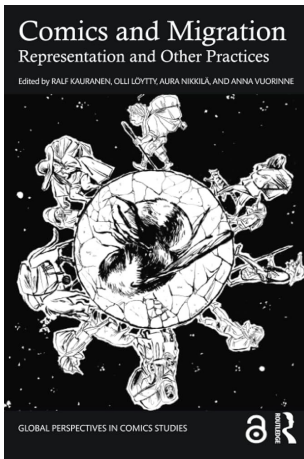
Кристијан Бјоркдал, доцент на Одељењу за лингвистику и скандинавистику, и Карен Лике, професор при Центру за развој и животну средину (Centre for Development and the Environment), обоје са Универзитета у Ослу, у овој монографији процес производње, прераде и конзумирања меса анализирају као својеврсну парадигму утицаја процеса индустријализације и глобализације на савремени свет. Производња меса се у претходних неколико година нашла у фокусу јавности због контроверзи које се тичу здравља конзумента, проблема који настају у животној средини и услова у којима се животиње узгајају. Истовремено, знање просечног потрошача о овим питањима је, углавном, врло ограничено. Аутори историјски процес циљаног удаљавања потрошача од процеса производње меса прате у потрази за одговором на питања како се месо данас производи и у каквим условима; како конзумирамо месо и како су се навике конзумирања промениле, односно који су узроци и последице промена у начину конзумирања меса. Аутори, комбинујући приступе својствене социологији, антропологији, историји и географији, а на примеру Норвешке, анализирају период претходних 150 година. Четири кључне фазе у производњи и дистрибуцији меса наведене

у наслову публикације истовремено представљају и наслове четири поглавља која, уз увод и закључак, чине ову монографију.

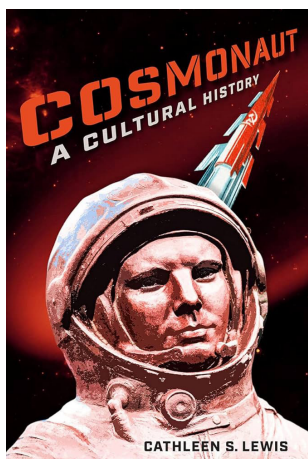
Eaton, Nicole, *German blood, Slavic soil: how Nazi Königsberg became Soviet Kaliningrad*, Cornell University Press, London 2023, 315.

Монографија Никол Итон, ванредног професора историје на Колеџу Бостон (Boston College), посвећена је сусрету нацистичког и совјетског режима у Кенигсбергу/Калињинграду и начину на који су сам град, али и животи тамошњег становништва из корена измењени у вихору Другог светског рата. Ослањајући се на изворе како немачке, тако и совјетске провенијенције, ауторка кроз седам поглавља ове монографије настоји да дефинише ставове две стране о оној другој и о рату у ком су се нашле директно супротстављене. Мада је истраживање тематски везано за прву половину двадесетог века, неопходна пажња посвећена је и предисторији Кенигсберга и трансформацији лучког града који се дичио чињеницом да је био родни град и доживотно уточиште Имануела Канта у упориште Трећег Рајха и исходиште крвавог обрачуна на Источном фронту и геноцида који су пратили напредовање немачке војске. Контраст уводу представља опис града после 1945. и уништења у бомбардовању и опсади, када је обновљен као Калињинград, најисточнија тачка Стаљинове империје. Град који се налази далеко од центара како нацистичке, тако и совјетске државе, претворио се у јединствени огледни простор за друштвене експерименте чијој су реализацији биле посвећене нацистичка и совјетска страна. Утопистичке идеје морале су, међутим, на терену бити прилагођене реалности онако како су је виделе присталице, али и жртве два суочена режима.

Comics and migration: representation and other practices, Routledge, Taylor and Francis Group, New York 2023, 279.

Мотив миграција у стриповима и графичким новелама присутан је од самог почетка њиховог објављивања у садашњој форми. У овом зборнику, који је уредило четворо истраживача и наставника са Универзитета Турку у Финској, сакупљено је укупно четрнаест радова, посвећених надређеној теми потенцијала стрипа као средства за приказивање и преиспитивање миграција и сродних друштвено-политичких феномена. Два се питања при томе намећу као централна – како су у стриповима приказане миграције и која је употребна вредност стрипова у контексту миграционих кретања. Публикација је подељена у три веће тематске целине. Прва се тиче пласирања одређених идеја у стриповима и њихове употребне вредности у процесу образовања и интеграције миграната. Следећа целина обухвата радове који се баве феноменима национализма и ксенофобије, те формом који овакве идеје попримају када се пласирају у стриповима. Завршни део зборника посвећен је преиспитивању конвенција и ревизији мигрантских наратива у стриповима, а у контексту савремених друштвених и политичких тенденција. Аутори прилога се првенствено баве стриповима који припадају својеврсним маргинама, бар када су у питању најмасовније продукције овог медија и највећа тржишта. Нагласак је на скандинавским и земљама немачког говорног подручја, односно земљама Латинске Америке и југа Азије.

Lewis, Cathleen, *Cosmonaut: a cultural history*, University Press of Florida, Gainesville 2023, 301.

Кетлин Луис, кустос Националног музеја ваздухопловства и свемирског програма, Института Смитсонијан (Smithsonian Institution's National Air and Space Museum) у овој монографији, кроз шест тематских поглавља, разматра начин на који је циљано дефинисан и редефинисан симбол космонаута у совјетском друштву и култури. Анализу почиње од педесетих година двадесетог века и процес прати све до савремене Русије. Користећи велики број разноврсних извора, ауторка пажљиво, у светлу совјетске спољне и унутрашње политике, преиспитује функцију слављења личности попут Јурија Гагарина и Валентине Терјешкове. При томе показује да је инструментализација мотива космонаута првенствено служила пласирању идеје напредности совјетске државе и друштва, односно одвлачењу пажње јавности са последица хладног рата. И мада су идеалну слику каква је створена озбиљно пољуљали прва жртва совјетског свемирског програма и неуспех настојања да слете на Месец, мотиви космонаута и свемирског програма остају изузетно значајно пропагандно средство све до краја постојања Совјетског Савеза. Проширујући своју анализу места које путовање у свемир и космонаути заузимају у пропагандној делатности на савремено руско друштво, ауторка демонстрира да је, посебно у поређењу са другим остацима колективног сећања из доба Совјетског Савеза, свемирски програм и данас необично потентан извор носталгије и, самим тим, пропаганде. Монографију, уз увод и закључак, чини укупно шест тематских поглавља.

Nichts ist so unsichtbar wie
ein Denkmal [für Ernst Thälmann]

Zur Geschichte eines
ambivalenten Erinnerungsortes

Herausgegeben von
Christian Faludi und Stephan Zänker

Beiträge zur Geschichte der
Demokratie und Erinnerungskultur

Wallstein

Faludi, Christian; Zänker, Stephan (Hrsg.), *Nichts ist so unsichtbar wie ein Denkmal (für Ernst Thälmann): zur Geschichte eines umstrittenen Erinnerungsortes*, Wallstein Verlag, Göttingen 2023, 167.

Ернст Телман био је, од 1925. године до хапшења 1933, први човек Комунистичке партије Немачке (Kommunistische Partei Deutschlands - KPD). Погубљен је, после једанаест година заточеништва, 1944. године у логору Бухенвалд. Оваква му је судбина обезбедила истакнуто место у култури сећања Демократске Републике Немачке. Споменици посвећени Телману и данас красе градове некадашње источне Немачке државе. Један се такв налази на Тргу Бухенвалд (Buchenwaldplatz) у Вајмару. Споменик, међутим, временом постаје подразумевани део средине чији је саставни део, а личност којој је указана почаст, посебно ако припада друштвено-политичком контексту који више не постоји, херој који припада прошлом времену. У новембару 2021. у Вајмару је одржана годишња конференција „Рандеву са историјом“ (Rendez-vous mit der Geschichte), посвећена теми хероја. За време трајања скупа, споменик Ернсту Телману на Тргу Бухенвалд привремено је прекривен, као својеврсни позив јавности на размишљање о споменичкој култури и политици. Радови у зборнику са овог скупа, који је подељен на две веће целине, посвећени су историји трга, односно култури сећања. Уредник публикације је Кристијан Фалуди, историчар и руководиоцац пројекта при Удружењу за истраживање историје демократије (Gesellschaft zur Erforschung der Demokratiegeschichte).